

Załącznik
do Uchwały Nr2016
Rady Powiatu w Pile
z dnia 2016r.

POWIAT PILSKI

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020

Spis treści:	Str.
I Wstęp	3
II Definicje przemocy oraz specyfikacja zjawiska.	4
III Charakterystyka problemu przemocy domowej.	6
Przemoc domowa w aspekcie ogólnopolskim.	6
Charakterystyka zjawiska przemocy w Powiecie Pilskim.	9
Dane z ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Pilskiego.	9
Dane z Komendy Powiatowej Policji w Pile.	12
IV Założenia programu, cel główny, cele szczegółowe, działania, oczekiwane rezultaty, wskaźniki.	12
V Realizatorzy i współrealizatorzy programu.	15
VI Harmonogram.	16
VII Monitoring i ewaluacja programu.	19
VIII Źródła finansowania programu.	19

Rozdział I

Wstęp

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku w art. 18 i 71 wskazuje, że instytucja rodziny jest objęta szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a jej dobro państwo ma obowiązek uwzględnić w swojej polityce społecznej, zwłaszcza poprzez udzielanie szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej. Przepis art. 33 Konstytucji RP wskazuje ponadto, że kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym, zaś zgodnie z art. 72 Konstytucji, Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Nie budzi wątpliwości fakt, że zadaniem państwa jest, zatem ochrona rodziny przed zagrożeniami płynącymi z zewnątrz i wewnątrz, w tym zwłaszcza przed przemocą ze strony osób najbliższych. Rodziny dotknięte przemocą pozostają w trudnej sytuacji społecznej, co jest podstawą do udzielania im szczególnej pomocy przy użyciu metod i narzędzi określonych w obecnie obowiązującym porządku prawnym.

Przemoc w rodzinie jest jednym z podstawowych zagrożeń zarówno dla rodzin rozumianych jako instytucja, podlegająca ochronie i opiece państwa, jak i dla ich poszczególnych członków. Statystycznie większość ofiar przemocy w rodzinie stanowią kobiety, a w dalszej kolejności kategorie osób, których płeć nie jest uwzględniona: małoletni, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami. Bardzo często ofiarami przemocy w rodzinie są też dzieci – świadkowie.

Kwestia przemocy w rodzinie jest istotnym problemem społecznym, który dotychczas był przemilczany i mniej zauważalny. Państwo definiuje przemoc domową jako „wszelkie incydenty gróźb, przemocy lub nękania (psychologicznego, fizycznego, seksualnego, ekonomicznego lub emocjonalnego) między osobami, które żyją w związku lub są członkami tej samej rodziny, niezależnie od płci i orientacji seksualnej”. Przemoc w rodzinie jest jednym z najbardziej dotkliwych dla człowieka przestępstw, gdyż najczęściej dokonywana jest przez najbliższe osoby. Rodzina, w której dochodzi do przemocy przestaje być miejscem miłości, spokoju i bezpieczeństwa. Dom rodzinny nie jest już środowiskiem, który wypełnia prawidłowo swoje funkcje.

Pomimo, iż przemoc jest zjawiskiem nie do końca zdiagnozowanym, określana jest jako poważny problem nie tylko w kontekście pojedynczej rodziny, ale i całego społeczeństwa. Z uwagi na fakt, iż przemoc jest procesem długotrwałym, przeciwdziałanie temu zjawisku wymaga podjęcia działań o charakterze długoterminowym i kompleksowym, by skutecznie zapobiegać powstawaniu i rozprzestrzenianiu się przemocy w rodzinie.

Niniejszy program będzie stanowił operacyjny zakres strategii zmierzający do zwiększenia skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania oraz ograniczenia przemocy w rodzinie w Powiecie Pilskim.

Założenia Programu są spójne z założeniami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Rozdział II

Definicje przemocy oraz specyfikacja zjawiska.

§1.1. Przemoc określona jest w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz.1390) w art. 2 pkt. 2: *Ileż w ustawie jest mowa o „przemocy w rodzinie – należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób (...), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.*

2. Przemoc domowa charakteryzuje się tym, że:

- 1) jest intencjonalna – jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary;
- 2) siły są nierównomierne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy;
- 3) narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.);
- 4) powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody.

3. Wyróżnia się następujące formy przemocy:

- 1) przemoc fizyczna – są to wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień;
- 2) przemoc psychiczna – to umyślne działania wykorzystujące nie siłę fizyczną, lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych;
- 3) przemoc seksualna – polega na wymuszaniu niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy;
- 4) przemoc ekonomiczna – to działania prowadzące do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy;
- 5) zaniedbanie – polegające na niezaspokajaniu potrzeb emocjonalnych i fizycznych, najczęściej osób dorosłych wobec dzieci; niejednokrotnie wyraża się ona w odrzuceniu emocjonalnym dziecka, braku zainteresowania jego rozwojem, problemami itp.

4. Typy przemocy w rodzinie :

- 1) przemoc wobec małżonka;
- 2) przemoc wobec dziecka;
- 3) przemoc wobec rodzeństwa;
- 4) przemoc wobec rodziców;
- 5) zaniedbywanie i przemoc wobec osób w podeszłym wieku¹.

5. Przemoc nie jest jednorazowym zjawiskiem. Występuje jako zdarzenie o kilku lub kilkunastoletniej historii. Ma tendencję do powtarzania się według zauważalnej prawidłowości. Cykl przemocy składa się zwykle z trzech następujących po sobie faz:

¹ Anna Bakula „Przemoc w rodzinie”, brok.edu.pl

- 1) fazy narastającego napięcia;
- 2) fazy ostrej przemocy;
- 3) fazy miodowego miesiąca.

Ta ostatnia faza sprawia, iż osoby dotknięte przemocą wycofują zawiadomienie o przestępstwie, ponieważ sprawca krótkotrwale zmienia swoją postawę i zachowanie. Najczęściej „cichymi” ofiarami przemocy są kobiety. To one, często z uwagi na lęk, poczucie niskiej wartości, odrzucenie, samotność, wstyd, przez długi czas ukrywają stosowanie wobec nich przemocy. Może wynikać to również z nieprawidłowo wyuczonych z domu rodzinnego wzorców, co wiąże się z dziedziczeniem nieprawidłowych zachowań i postaw.

Przemoc w rodzinie jest problemem niedeterminowanym kontekstem regionalnym, społecznym, materialnym – dotyka ludzi niezależnie od miejsca zamieszkania i statusu społecznego. Jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym, jako konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie.

6. Konsekwencje przemocy (istnieją bliskie i odległe konsekwencje przemocy):

- 1) zaburzenia zachowania i adaptacyjne;
- 2) zaburzenia psychiczne, w tym zaburzenia osobowości;
- 3) zaburzenia psychosomatyczne;
- 4) urazy;
- 5) śmierć na skutek odniesionych urazów;
- 6) zaburzenia organiczne mózgu;
- 7) samobójstwa;
- 8) problemy z nauką;
- 9) uzależnienia².

Destrukcyjna siła zjawiska przemocy niszczy cały system rodzinny, rozsadza go od środka, odbiera poczucie bezpieczeństwa oraz możliwość prawidłowego rozwoju najmłodszym członkom rodziny.

Stosowanie przemocy domowej ma swoje konsekwencje i odzwierciedlenie w społeczeństwie i kontaktach międzyludzkich. Z tego względu istotne jest dążenie do zbudowania interdyscyplinarnego systemu przeciwdziałania przemocy.

7. Problem przemocy w rodzinie został przedstawiony w wielu dokumentach krajowych i międzynarodowych. W Polsce obowiązują następujące akty prawne;

- 1) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r., poz. 1390);
- 2) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2016r. poz.930 z późn. zm.)
- 3) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U z 2016r., poz. 487);
- 4) ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2015r. poz. 2082);
- 5) ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1997r., Nr 89, poz. 555 ze zm.);
- 6) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011r. Nr 209 poz. 1245);

² J.w.

- 7) uchwała Nr 76 Rady ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 (M.P. z 2014 r. poz. 445).

Rozdział III

Charakterystyka problemu przemocy domowej.

§2.1. Przemoc domowa w aspekcie ogólnopolskim.

Przemoc domowa jest jedną z najistotniejszych kwestii społecznych w Polsce. To zjawisko ukryte i zatajane, a jednocześnie występujące we wszystkich środowiskach i warstwach społecznych, niezależnie od wykształcenia czy statusu materialnego.

Z uwagi na wstydlivość problemu i niechęć mówienia o nim, pomimo kategorii patologii społecznej o poważnych rozmiarach, statystyki określają ją tylko w pewnym stopniu. Wiele aspektów nie widzi światła dziennego, a informacje liczbowe przedstawiane są w raportach policyjnych, sądowych, medycznych oraz w ogólnopolskich badaniach populacyjnych.

Jak wynika z sondażu pt. „Przemoc w rodzinie. Występowanie i częstotliwość zgłaszania” zrealizowanego przez firmę Ipsos w dniach 27 - 29 listopada 2014 roku na zlecenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, 14% Polaków zadeklarowało, że w ciągu ostatniego roku było świadkiem przemocy w rodzinie. Tylko dwie na pięć osób postanowiło zgłosić ją odpowiednim instytucjom. Powody, dla których osoby będące świadkami przemocy domowej nie zgłosiły tego faktu były różne. 21% ankietowanych stwierdziło, że problemy rodzinne należy rozwiązywać w domu, a 20%, że zgłoszenie i tak nic by nie dało. Co ósmy respondent stwierdził, że nie była to jego sprawa, a 8% obawiało się formalności. Istotny jest także fakt, że co trzecia osoba spośród wszystkich respondentów nie zna żadnej instytucji lub organizacji, które udzielają pomocy ofiarom przemocy w rodzinie. Świadkiem przemocy domowej w ciągu ostatniego roku był co siódmy Polak. Fakt ten częściej deklarowały osoby młode i w średnim wieku, niż osoby po 55 roku życia. Respondenci najczęściej byli świadkami psychicznej i fizycznej formy przemocy w rodzinie, najrzadziej - przemocy o charakterze seksualnym. Świadców przemocy w rodzinie, którzy zdecydowali się ją zgłosić, najczęściej kontaktowali się w tej sprawie z policją (60%).³

Z projektu badawczego zrealizowanego na zamówienie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, przeprowadzonego w listopadzie 2011 roku przez Instytut Badania Rynku i Opinii Millward Brown SMG/KRC pod nazwą „Diagnoza dotycząca osób stosujących przemoc w rodzinie”, w ramach którego przeprowadzono badanie eksperckie wynika, iż wśród ogółu dorosłych Polaków, którzy objęci zostali badaniem reprezentatywnym na temat przemocy w rodzinie, 44% z nich przyznało, że kiedykolwiek doświadczyło przemocy ze strony kogoś z rodziny/domowników (38% - przemocy psychicznej, 27% - przemocy fizycznej, a 5% - przemocy seksualnej) 32% badanych Polaków przyznało, że zdarzyło im się kiedykolwiek użyć przemocy wobec członka rodziny/domownika (26% - przemocy psychicznej, 16% - przemocy fizycznej, a 1% - przemocy seksualnej). W opinii większości badanych Polaków (59%) przemoc w rodzinie w Polsce dotyczy od 20% do 59% polskich rodzin (...).⁴

Profil społeczno-demograficzny osób, które doświadczyły przemocy w rodzinie, w wielu wymiarach jest zbliżony do profilu całej dorosłej populacji Polski. Poniżej zaprezentowano

³ http://www.niebieskalinia.pl/attachments/article/5373/Raport_przemoc_w_rodzinie_MSW_2014.pdf

⁴ Badanie eksperckie IDEABLOG zrealizowane w ramach projektu badawczego przez Instytut Badania Rynku i Opinii Millward Brown SMG/KRC pod nazwą „Diagnoza dotycząca osób stosujących przemoc w rodzinie”

cechy społeczno-demograficzne, które wyróżniają poszczególne grupy doświadczające przemocy w rodzinie na tle ogółu badanych.

Wśród poszczególnych grup osób, które przyznały, że doświadczyły w rodzinie danej formy przemocy, istotnie częściej są to kobiety, osoby rozwiedzione i osoby cierpiące na chorobę przewlekłą.

Zarówno wśród osób przyznających się do tego, że doświadczyły kiedykolwiek w rodzinie przemocy psychicznej, jak i wśród osób przyznających się do tego, że doświadczyły kiedykolwiek przemocy fizycznej, relatywnie mniejsze odsetki stanowią mężczyźni, osoby w związku małżeńskim, osoby o wykształceniu zawodowym i mieszkańcy wsi (...). Osoby, które przyznały, że doświadczyły przemocy seksualnej w rodzinie, to częściej osoby w wieku ponad 60 lat, emeryci lub renciści i osoby niepełnosprawne. Osoby, które przyznały, że doświadczyły przemocy seksualnej w rodzinie, częściej określały swoją sytuację materialną jako wymagającą odmawiania sobie wielu rzeczy, aby środków starczyło im na życie.⁵

Zarówno wśród osób przyznających się do tego, że doświadczyły kiedykolwiek w rodzinie przemocy psychicznej, jak i wśród osób przyznających się do tego, że doświadczyły kiedykolwiek przemocy seksualnej w rodzinie, relatywnie większe odsetki stanowią osoby, które mieszkają obecnie w 2-osobowym gospodarstwie domowym.

Wśród osób, które przyznały się do zastosowania kiedykolwiek przemocy psychicznej w rodzinie, widoczny jest istotnie wyższy odsetek osób w wieku 30-39 lat, osób w związku nieformalnym, osób o wykształceniu wyższym i mieszkańców wielkich miast.

Natomiast wśród osób, które przyznały się do sprawstwa przemocy fizycznej w rodzinie - istotnie wyższy jest odsetek mężczyzn (...).

Zauważalny jest istotnie wyższy w porównaniu do ogółu społeczeństwa odsetek zdiagnozowanych alkoholików wśród osób, które zastosowały kiedykolwiek przemoc fizyczną (2%) w rodzinie, i wśród osób, które zastosowały kiedykolwiek przemoc psychiczną (3%) w rodzinie.⁶

Instytut Badania Rynku i Opinii Millward Brown SMG/KRC na zamówienie Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej przeprowadził w grudniu 2012r. badanie zrealizowane w ramach projektu badawczego zatytułowanego „Diagnoza dotycząca realizacji zadań wynikających z ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r., poz. 1390 j.t.) wykonywanych przez zespoły interdyscyplinarne/ grupy robocze, a także realizacji procedury „Niebieskie Karty” w oparciu o rozporządzenie z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011r., Nr 209, poz. 1245).

W ramach badań uzyskano informacje dotyczące 1666 zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie (z 65% gmin w Polsce) powołanych w ramach znowelizowanej ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390 j.t.). Większość z nich funkcjonuje w gminach wiejskich (63%), jedna czwarta w gminach miejsko-wiejskich (24%), a pozostałe w gminach miejskich (13%). Rozkład liczby badanych zespołów ze względu na województwo jest analogiczny do rozkładu liczby gmin w Polsce w podziale na województwa. Większość badanych zespołów interdyscyplinarnych powstała w 2011r. (75%). W przypadku 79% badanych zespołów podobny zespół nie działał w gminie wcześniej. 98% badanych zespołów ma określony

⁵ Ogólnopolskie badanie opinii na reprezentatywnej próbie dorosłych Polaków na temat przemocy w rodzinie zrealizowane w ramach projektu badawczego przez Instytut Badania Rynku i Opinii Millward Brown SMG/KRC pod nazwą „Diagnoza dotycząca osób stosujących przemoc w rodzinie”

⁶ J.w.

w drodze uchwały rady gminy tryb i sposób powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowe warunki jego funkcjonowania. W przypadku 79% badanych zespołów na terenie gminy prowadzone jest poradnictwo i interwencja w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W skład badanych zespołów interdyscyplinarnych wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (100%), Policji (100%), gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych (100%), oświaty (99%) i ochrony zdrowia (94%). W skład zdecydowanej większości zespołów wchodzi także kuratorzy sądowi (88%), w skład połowy (48%) – przedstawiciele organizacji pozarządowych, a przedstawiciele Prokuratury w skład 16% badanych zespołów. W większości przypadków porozumienia o współpracy z instytucjami zostały przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta zawarte. Wśród członków 25% badanych zespołów są także przedstawiciele innych instytucji. 90% badanych zespołów interdyscyplinarnych tworzy grupy robocze. W przypadku zdecydowanej większości badanych zespołów tworzących grupy robocze w skład grup roboczych zawsze lub w większości przypadków wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (100%), Policji (97%) oraz gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych (80%). W 60% badanych zespołów powołujących grupy robocze zawsze lub w większości przypadków wśród członków grupy roboczej są przedstawiciele oświaty, a w przypadku 30% - przedstawiciele ochrony zdrowia. Kurator sądowy zawsze lub przeważnie jest członkiem grup roboczych w przypadku 41% badanych zespołów tworzących grupy robocze. Zdecydowana większość badanych zespołów interdyscyplinarnych realizuje zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Podobnie w zdecydowanej większości przypadków grupy robocze zawsze lub przeważnie realizują wszystkie nałożone na nie zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W przypadku niemal wszystkich badanych zespołów członkowie zespołu (96%) oraz grup roboczych (97%) wykonują swoje zadania bezpłatnie w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych. W 2012 r. procedurę „Niebieskie Karty” realizowało 96% badanych zespołów interdyscyplinarnych.

W 2012 r. w przypadku badanych zespołów procedurę „Niebieskie Karty” wszczynali najczęściej policjanci (94%) i pracownicy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (67%), wypełniali formularz „Niebieska Karta – A” i przekazywali go następnie przewodniczącemu zespołu. To także do przedstawicieli tych instytucji najczęściej trafiają zdaniem respondentów zgłoszenia o przemocy w rodzinie. Rzadziej wskazywano przedstawicieli innych uprawnionych instytucji jako przekazujących zespołowi interdyscyplinarnemu w 2012 r. formularze „Niebieska Karta – A” i tym samym uruchamiających procedurę „Niebieskie Karty” (przedstawiciele oświaty - 25%, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych – 13%, ochrony zdrowia – 10%). Do nich zdaniem respondentów rzadziej także trafiają zgłoszenia dotyczące przemocy. Połowa (51%) badanych zespołów interdyscyplinarnych realizujących procedurę „Niebieskie Karty” zawsze zawiadamia Policję lub Prokuraturę o sprawach przemocy w rodzinie, które trafiają do zespołu lub grupy roboczej, 13% - zawiadamia organy ścigania w mniej więcej trzech czwartych przypadków, 12% - mniej więcej w połowie przypadków, 16% - mniej więcej w jednej czwartej przypadków, a 5% - nigdy.

Zdecydowana większość (90%) badanych oceniła podejmowane przez swój zespół interdyscyplinarny działania pomocowe dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie jako skuteczne, a 8% - jako nieskuteczne. Natomiast prowadzone przez swój zespół interdyscyplinarny oddziaływania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie ponad połowa (60%) badanych oceniła jako skuteczne, a ponad jedna trzecia (37%) - jako nieskuteczne.

Uczestniczący w badaniu przedstawiciele zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych jako najbardziej skuteczne sposoby przeciwdziałania przemocy w rodzinie wskazywali najczęściej współpracę różnych instytucji w ramach zespołów interdyscyplinarnych (93% wskazań jako „skuteczne”), możliwość zgłoszenia na Policji lub w Prokuraturze przypadków stosowania przemocy w rodzinie przez każdego (89%), dostępność bezpłatnego poradnictwa psychologicznego dla rodzin w zakresie rozwiązywania konfliktów (81%) oraz orzekanie dozoru kuratora sądowego dla osób stosujących przemoc w rodzinie (80%). Rozwiązania te umożliwiają stosunkowo szybkie, sprawne, spójne i konsekwentne działania mające na celu udzielenie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie w taki sposób, aby zaprzestały jej stosowania.

Jako najważniejsze pozytywne rezultaty pracy interdyscyplinarnej wskazano kompleksowe, wieloaspektowe udzielanie pomocy rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie, lepszą koordynację działań służb i instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a przez to zwiększenie ich skuteczności oraz możliwość wzajemnego uczenia się, dzielenia wiedzą i doświadczeniami. Sprawne współdziałanie służb i instytucji pozwala efektywnie wykorzystywać zasoby, instrumenty i uprawnienia służb i instytucji – zarówno na poziomie strategicznym, jak i indywidualnych przypadków rodzin.⁷

Pomimo zauważalnego wzrostu w statystykach policyjnych, które wskazują, że w roku 2014 odnotowano 105 tysięcy ofiar przemocy, czyli 18,5 tysiąca więcej niż 2013 roku, również odnotowano o ponad 17 tysięcy więcej niż w 2013 roku osób stosujących przemoc, jednak te same dane pokazują, że policjanci skuteczniej odizolowują sprawcę od ofiary przemocy domowej. Dane wskazują na wzrost o blisko 63% doprowadzonych do izby wytrzeźwień sprawców przemocy.

§3. Charakterystyka zjawiska przemocy w Powiecie Pilskim.

1. Powiat Pilski jest położony w północnej części Województwa Wielkopolskiego. W skład powiatu pilskiego wchodzi jedna gmina miejska (Piła), 4 gminy miejsko-wiejskie (Łobżenica, Ujście, Wyrzysk, Wysoka) oraz 4 gminy wiejskie (Białośliwie, Kaczory, Miasteczko Krajeńskie, Szydłowo).

2. Dane z ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Pilskiego.

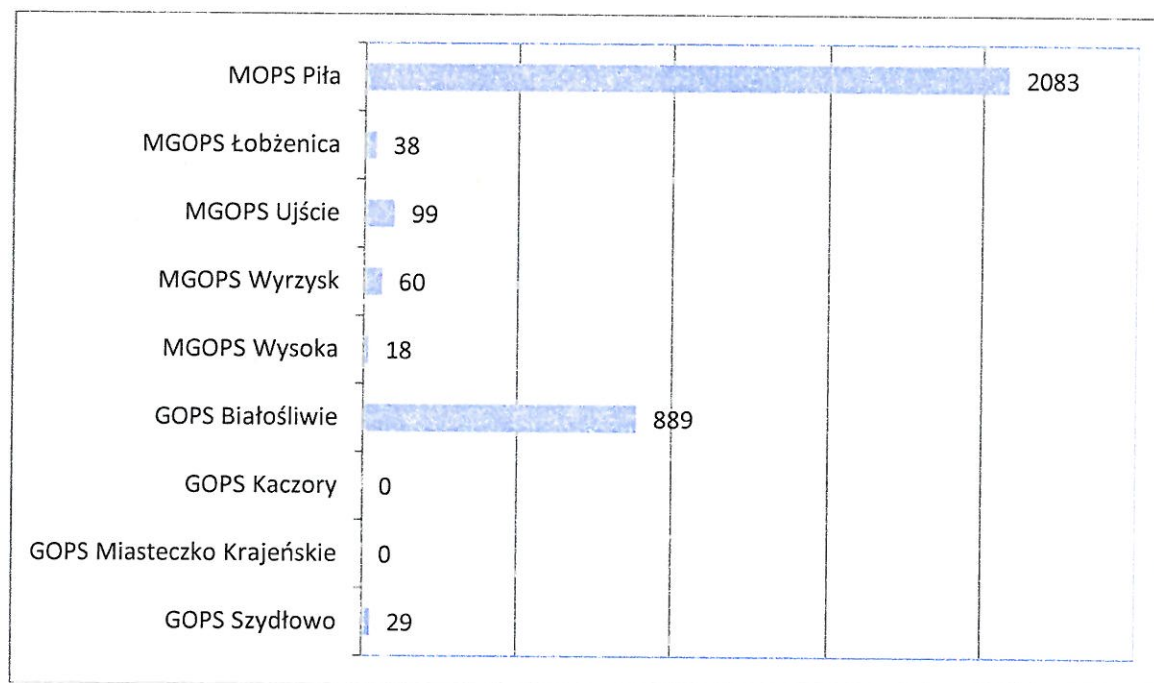
Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Powiecie Pilskim realizowane są przez Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej działające na terenie powiatu, Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile, Komendę Powiatową Policji w Pile, Sąd Rejonowy, Prokuraturę, Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, samorządy gminne, samorząd powiatowy oraz organizacje pozarządowe.

Głównym realizatorem działań skierowanych na ograniczenie oraz zwalczanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie poszczególnych gmin są ośrodki pomocy społecznej.

⁷ Diagnoza dotycząca realizacji zadań wynikających z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) wykonywanych przez zespoły interdyscyplinarne/ grupy robocze, a także realizacji procedury „Niebieskie Karty” w oparciu o rozporządzenie z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r., Nr 209, poz. 1245)” Instytut Badania Rynku i Opinii Millward Brown SMG/KRC

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące liczby interwencji kryzysowych związanych z przemocą, które zostały podjęte w latach 2011 – 2015 przez poszczególne ośrodki pomocy społecznej działające na terenie Powiatu Pilskiego.

LICZBA INTERWENCJI W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH W LATACH 2011 – 2015

Interwencja kryzysowa to zespół interdyscyplinarnych, profesjonalnych, celowych i skoordynowanych oddziaływań, wykorzystujących zasoby klienta kryzysowego, jego naturalnego otoczenia społecznego oraz instytucji pomagających, których celem jest ułatwienie odzyskania przezeń równowagi wewnętrznej i poczucia sprawczości oraz rozwiązania problemu /problemów/ stanowiących podłoże doświadczenia kryzysowego. Odbiorcą tych działań mogą być zarówno jednostki, jak i grupy oraz całe społeczności.⁸ Powyższe dane uwidaczniają obraz problematyki przemocy oraz jej przeciwdziałanie, jakie podejmują ośrodki pomocy społecznej na terenie poszczególnych gmin Powiatu Pilskiego.

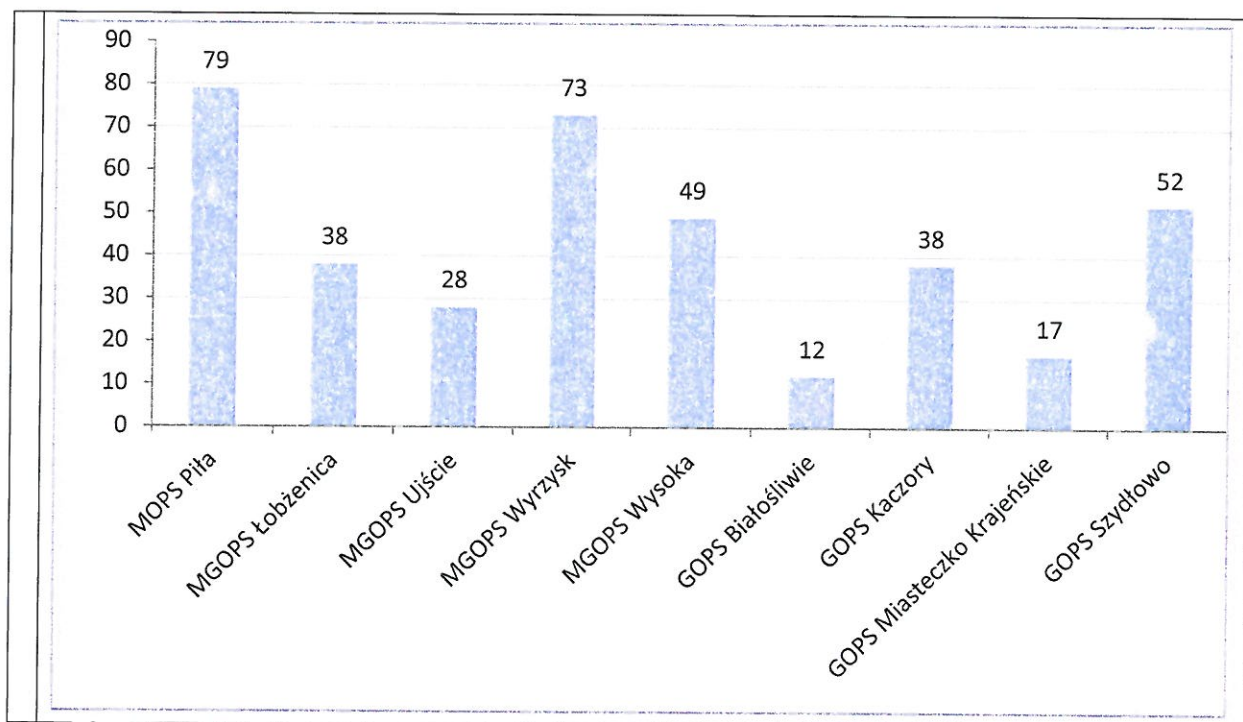
Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”. Procedura „Niebieskiej Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.⁹

Poniżej zostało przedstawione zestawienie liczby założonych Niebieskich Kart przez poszczególne ośrodki pomocy społecznej z terenu Powiatu Pilskiego.

⁸ Pomaganie w kryzysie - wprowadzenie w problematykę interwencyjną, Wojciech Szlagura

⁹ ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390),

LICZBA ZAŁOŻONYCH NIEBIESKICH KART PRZEZ OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ W LATACH 2011 - 2015

Jak wynika z powyższego zestawienia pracownicy ośrodków pomocy społecznej w Powiecie Pilskim w toku prowadzenia czynności służbowych w związku z podejrzeniem stosowania przemocy w rodzinie założyli w latach 2011-2015 łącznie 386 egzemplarzy Niebieskich Kart.

Realizacja procedury „Niebieskiej Karty” odbywa się w oparciu o zasadę współpracy między organizacjami i jednostkami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Przedstawiciele powyższych podmiotów po podjęciu interwencji oraz wszczęciu postępowania „Niebieskiej Karty” informują o w/w działaniach przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego.

Zespół interdyscyplinarny powoływany jest przez gminę, bądź miasto. Jego zadaniem są działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, opierające się przede wszystkim na diagnozowaniu i przeciwdziałaniu problemowi przemocy, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym w/w zjawiskiem wobec ofiar oraz sprawców przemocy. W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz kuratorzy sądowi. Zespół interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze w celu rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach.¹⁰ Zgodnie z normami przepisów prawa posiedzenia zespołu interdyscyplinarnego odbywają się w zależności od potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz na trzy miesiące.

¹⁰ ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390),

Natomiast prace w ramach grup roboczych są prowadzone w zależności od potrzeb zgłaszanych przez zespół interdyscyplinarny lub wynikających z problemów występujących w indywidualnych przypadkach.

3. Dane z Komendy Powiatowej Policji w Pile

Na podstawie danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Pile interwencje domowe policji w Powiecie Pilskim przedstawia się następująco:

	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015
Liczba interwencji domowych ogółem	782	790	718	323

Informacje uzyskane z Komendy Powiatowej Policji w Pile wskazują, że w ostatnim roku liczba interwencji domowych zmalała o połowę.

Poniższa tabela przedstawia podział na płeć osób doznających przemocy:

rok	kobiety	mężczyźni	małoletni
2012	129	19	89
2013	149	25	101
2014	241	25	175
2015	62	17	47

Podczas przeprowadzonych interwencji związanych z przemocą domową ujawniono, że częściej ofiarami przemocy padają kobiety i dzieci rzadko mężczyźni.

Przedstawione powyżej statystyki potwierdzają stereotyp sprawcy oraz ofiary przemocy. Również statystyki ogólnokrajowe zamieszczone na stronie <http://www.statystyka.policja.pl> wskazują, iż najczęściej ofiarami przemocy bywają kobiety oraz dzieci, zaś sprawcami przemocy mężczyźni.

Jednocześnie dane uzyskane zarówno z Komendy Powiatowej Policji w Pile, jak też dane Komendy Głównej Policji sygnalizują wyraźną tendencję wzrostową występowania zjawiska przemocy.

Rozdział IV

Założenia programu, cel główny, cele szczegółowe, działania, oczekiwane rezultaty, wskaźniki.

§4.1 Założenia Programu są spójne z założeniami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i jednocześnie skorelowane z lokalnymi potrzebami i dotychczasowymi działaniami. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie oparty jest na zasadach:

- 1) wzajemnej współpracy i współdziałania organów administracji publicznej oraz organizacji pozarządowych powołanych do realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy;
- 2) zmiany pojmowania przez społeczeństwo zjawiska przemocy w rodzinie;
- 3) promowania wartości rodzinnych, w tym poszanowania prawa dzieci i młodzieży do życia w bezpiecznym środowisku wolnym od przemocy;
- 4) szczególnej ochrony dzieci, z zachowaniem ich praw do wychowania się w rodzinie, poprzez udzielanie rodzinie szczególnego wsparcia w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania;
- 5) edukacji mieszkańców powiatu pilskiego na temat zjawiska przemocy w rodzinie;
- 6) promowania alternatywnych sposobów rozwiązywania konfliktów rodzinnych.

2. Celem głównym programu jest zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Powiecie Pilskim.

3. Cele szczegółowe:

- 1) podniesienie świadomości społecznej oraz zmiana postaw i stereotypów w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie.
- 2) zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa oraz wsparcia dla ofiar przemocy.
- 3) ograniczenie stosowania przemocy poprzez opracowanie i realizację działań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

4. Cel szczegółowy 1:

Podniesienie świadomości społecznej oraz zmiana postaw i stereotypów w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie.

1) Działania:

- a) organizowanie kampanii informacyjnych promujących życie rodzinne bez przemocy, prawidłowe zachowania i postawy.
- b) edukowanie lokalnego społeczeństwa w zakresie zwiększenia świadomości na temat zjawiska przemocy w rodzinie.
- c) współpraca ze szkołami z terenu Powiatu Pilskiego w celu organizowania zajęć profilaktycznych z zakresu przemocy.

2) Oczekiwane rezultaty:

- a) wzrost prawidłowych postaw i zachowań oraz poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemu przemocy w rodzinie.
- b) ograniczenie społecznej tolerancji na zjawisko przemocy w rodzinie.
- c) podniesienie świadomości rodziców na temat prawidłowych metod wychowawczych.
- d) rozwój prawidłowych zachowań oraz ograniczenie zjawiska przemocy u dzieci i młodzieży.
- e) rozpowszechnienie prawidłowych wzorców funkcjonowania rodziny wśród jak największej liczby odbiorców.

3) Wskaźniki:

- a) liczba wykonanych oraz przekazanych broszur, plakatów oraz ulotek dotyczących występowania zjawiska przemocy w rodzinie oraz informujących o możliwościach uzyskania wsparcia dla ofiar przemocy w Powiecie Pilskim.

- b) liczba kampanii informacyjno – promocyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie.
- c) liczba wdrożonych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży.
- d) liczba programów promujących prawidłowe metody wychowawcze oraz liczba prelekcji i pogadanek dla rodziców.

5. Cel szczegółowy 2:

Zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa oraz wsparcia dla ofiar przemocy.

1. Działania:

- a) zorganizowanie specjalistycznego punktu konsultacyjno – interwencyjnego działającego na rzecz przemocy w rodzinie.
- b) prowadzenie poradnictwa psychologicznego dla ofiar.
- c) prowadzenie poradnictwa prawnego dla ofiar przemocy.
- d) zorganizowanie specjalistycznych terapii dla ofiar przemocy.
- e) utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej

2. Oczekiwane rezultaty:

- a) swobodny dostęp do informacji dla ofiar przemocy.
- b) szeroki dostęp do nieodpłatnego poradnictwa psychologicznego oraz prawnego dla ofiar przemocy.
- c) swobodny dostęp do terapii dla ofiar przemocy.

3. Wskaźniki:

- a) liczba osób korzystających z pomocy w ramach punktu konsultacyjno – interwencyjnego dla ofiar przemocy w podziale na wiek i płeć.
- b) liczba ofiar przemocy korzystających z poradnictwa psychologicznego oraz prawnego.
- c) liczba osób korzystających ze specjalistycznych terapii dla ofiar przemocy.

6. Cel szczegółowy 3:

Ograniczenie stosowania przemocy poprzez opracowanie i realizację działań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

1. Działania:

- a) zastosowanie programów korekcyjno – edukacyjnych wobec sprawców przemocy.
- b) prowadzenie poradnictwa psychologicznego dla sprawców przemocy.
- c) zorganizowanie specjalistycznych, długofalowych terapii dla sprawców przemocy.

2. Oczekiwane rezultaty:

- a) ograniczenie zjawiska przemocy poprzez zwiększenie umiejętności opanowania własnych emocji u sprawców oraz pracy nad sobą.
- b) zwiększenie świadomości zachowań agresywnych u sprawców przemocy.
- c) podniesienie poziomu wiedzy sprawców na temat przemocy poprzez udział w specjalistycznych terapiach.
- d) zwiększenie liczby sprawców przemocy korzystających z profesjonalnej terapii psychologicznej.

3. Wskaźniki:

- a) liczba sprawców przemocy korzystających z poradnictwa psychologicznego.
- b) liczba sprawców przemocy korzystających z długofalowych terapii specjalistycznych.
- c) liczba wdrożonych programów korekcyjno – edukacyjnych wobec sprawców przemocy.

Rozdział V

Realizatorzy i współrealizatorzy programu.

§5. „*Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 - 2020*” ma charakter długofalowy. Będzie realizowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile przy współpracy z samorządami lokalnymi, jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, policją, służbą zdrowia, oświatą, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Rozdział VI

Harmonogram

Cele do realizacji	Zadanie	Działania	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania
1. Podniesienie świadomości społecznej oraz zmiana postaw i stereotypów w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie.	1. Opracowanie i publikacja ulotek, broszur, plakatów dotyczących występowania zjawiska przemocy w rodzinie oraz informujących o możliwościach uzyskania wsparcia dla ofiar przemocy w Powiecie Piłskim. 2. Umieszczenie informacji o możliwości uzyskania wsparcia dla ofiar oraz sprawców przemocy na stronie internetowej PCPR i SOW. 3. Organizowanie zajęć profilaktycznych z zakresu przemocy dla rodziców. 4. Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie radzenia sobie ze stresem i umiejętności opanowania emocji oraz reagowania na przemoc.	1. Organizowanie kampanii informacyjnych promujących: życie rodzinne bez przemocy, prawidłowe zachowania i postawy. 2. Edukowanie lokalnego społeczeństwa w zakresie zwiększenia świadomości na temat zjawiska przemocy w rodzinie. 3. Współpraca ze szkołami z terenu Powiatu Piłskiego w celu prowadzenia zajęć profilaktycznych oraz informacyjno – edukacyjnych z zakresu przemocy.	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile - Ośrodki Pomocy Społecznej - Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - Organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe - Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Pile - Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Pile	2016 - 2020	Budżet samorządu - powiatu - gmin - środki pochodzące ze źródeł zewnętrznych

2. Zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa oraz wsparcia dla ofiar przemocy.	1. Umożliwienie mieszkańcom Powiatu Pińskiego swobodnego korzystania ze specjalistycznego punktu działającego na rzecz przemocy w rodzinie. 2. Udzielanie wsparcia osobom dotkniętym przemocą.	1. Prowadzenie specjalistycznego punktu konsultacyjno – interwencyjnego działającego na rzecz przemocy w rodzinie. 2. Prowadzenie poradnictwa psychologicznego dla ofiar przemocy. 3. Prowadzenie poradnictwa prawnego dla ofiar przemocy. 4. Zorganizowanie specjalistycznych terapii dla ofiar przemocy.	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile – Ośrodki Pomocy Społecznej Powiatu Pińskiego – Szkoła zdrowia – Organizacje pozarządowe – Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Pile	2016 - 2020	Budżet samorządu - powiatu - gmin - środki pochodzące ze źródeł zewnętrznych
3. Ograniczenie stosowania przemocy poprzez opracowanie i realizację działań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	1. Edukacja sprawców	1. Zastosowanie programów korekcyjno – edukacyjnych wobec sprawców przemocy. 2. Prowadzenie poradnictwa psychologicznego dla sprawców przemocy. 3. Zorganizowanie specjalistycznych, długofalowych terapii dla sprawców przemocy.	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile – Ośrodki Pomocy Społecznej Powiatu Pińskiego – Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – Szkoła zdrowia – Organizacje pozarządowe – Policja, Areszt Śledczy, Sąd, Prokuratura – Specjalistyczny	2016 - 2020	Budżet samorządu - powiatu - gmin - środki pochodzące ze źródeł zewnętrznych

			Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Pile.		
--	--	--	--	--	--

Rozdział VII

Monitoring i ewaluacja programu.

§6. Monitoring programu będzie prowadzony corocznie, poprzez sprawdzanie stopnia osiągnięcia celów założonych w programie. Zakłada się możliwość korekty programu w przypadku niewystarczającej skuteczności zrealizowania założonych działań.

Ewaluację programu prowadzić będzie Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Pile przy wykorzystaniu informacji od pozostałych realizatorów programu. Informacje o realizacji programu będą przedkładane Radzie Powiatu w Pile w ramach corocznych sprawozdań z zakresu działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pile.

Rozdział VIII

Źródła finansowania programu.

§7. Źródłem finansowania zadań wynikających z Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020 będą środki finansowe z budżetu powiatu pilskiego, środki pozyskiwane z innych źródeł, jak również środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji zadań Programu.